



Sunday Chabura

**Special Chanuka
Chabura**

Rabbi Yerachmiel Field

ה הנותר מן השמן והפתילות בלי ראשון מוסיף עליו ומדליק בלי שני וכו' עד שהרי הוקצה למצותו. כן כתב הרא"ש בפרק צמה מדליקין (סי' ט) שסם שאלמות לרב אחאי (סי' כו) שעה ויכול נמי לכבותה תוך בית יוסף דהכל מיירי כשלא דלק שאלמת (ו) והמרדכי (סימן רסה - רסו) שסם ילמדנו ה' ופסיקתא רבתי (רי"ש פסקא ג פסקא ביום השמיני נשיא) וא"ת והרי כתב רבינו צסימן תרע"ז צריך ליתן זה שמן כזה השיעור ואם נתן זה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן שעבר עיקר מצותה. וגם הרי"ף (ט) והרא"ש (סי' ג) כתבו כן בפרק הנוכח ודברים אלו סותרים זה את זה וכן כתב הרי"ן (ט) ד"ה אי נמי) שהגאונים שאומרים שאם כבתה ונשאר שמן ביום הראשון מוסיף עליו ומדליק ביום שני וכו' נשאר זה ביום אחרון עושה לו מדורה ושורפו במקומו שהרי הוקצה למצותה חולקים על מה שכתב הרי"ף שאם הייתה דולקת והולכת עד כשיעור הזה ורצה לכבותה או להשתמש לאורה הרשות בידי אצל אין נראה כן מדברי הרא"ש שאף על פי שכתב סברא זו דעושה לו מדורה שסם השאלמות אם איתא שהיה סובר שהיא חולקת על הסברא הראשונה ה"ל לכתוב סמוכות זו לזו ורבינו פשוט הוא שסובר שאין חולקות שהרי כתב לשתיהן סתם ומלאחי כחוב שסם מהר"י אבוהב ז"ל שיש לחלק ביניהם שכשנתן השמן צנר ולא הקצהו אלא לשיעור זמן הדלקה יכול אחר כך להסתפק ממנו אם ירצה אצל כשנתן השמן צנר סתם או הוקצה למצות נר חנוכה וצריך שדלק כשיעור מותר ליהנות ממנו דלא הוקצה למצוה אלא כדי שיעור הצריך לשיעור הדלקה הוא הוקצה למצוה ולפיכך צריך לעשות לו מדורה דכיון דמשיעור הדלקה הוא הוקצה למצוה וממנו וכן כתוב בהגהות מיימוניות (פ"ד אות ד) ואיבא למידק למה צריך לעשות מדורה למותר השמן והפתילות מאי שנא מעצי סוכה ונוייה דשרי אחר החג כנר תוך הר"ן (סס) דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי שעשויין להשאר אחר החג ולא מקצה להו למצותן לגמרי אצל שמן ופתילות להצנע לגמרי כי ייבז להו צנר לגמרי מקצה אותן למצוה דאין אדם מצפה אימתי תכבה נרו ואם נשתיירו הרי הן אסורין שהרי הקצה אותן למצוה לגמרי ודומה לעצי סוכה ונוייה שנפלו בחג שאסורין כדמוכח בפרק המציל כדי יין (ב"ב ל:) ולא דמי לנר של שבת שעשויה להיות כולה למצוה ואפילו הכי נהנין אחר השבת מן השמן ומן הפתילה משום דהתם אף בעודו דולק לעצמו למצוה נהנין ממנו מה שאין כן צנר חנוכה וכיוצא בזה כתבו המוספים בפרק לירה (שבת מה' ד"ה שגור) : ואם נתערב ממנו ואין ששים לבטלו כתב הר"מ (פסקים ח"א סי' תרי) שאין להוסיף עליו כדי לבטלו וכו' : [1]

כל אחד ואחד מדליק לעצמו על פתח ביתו ואי פתח חד בבא לנפשיה חייב לאדלוקי משום חשד: ד הנותר מן השמן והפתילות בליל ראשון מוסיף עליו ומדליק בליל שני. נותר בליל שני מוסיף עליו ומדליק בשלישי. וכן בכל הלילות. נותר ממנו בליל שמיני עושה לו מדורה (ה) ושורפו בפני עצמו שהרי הוקצה למצותו. ואם נתערב ממנו בשמן אחר ואין ששים לבטלו כתב ה"ר מאיר מרוטנבורג שאין להוסיף עליו כדי לבטלו [ג] ולא דמי לעצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב שמרבה עליהם עצים מוכנין ומבטלין (ביצה ד:) דשאני התם שאין נהנה מהן עד אחר ביעורן אבל הכא נהנה ממנו בשעה שהנר דולק. ואסור גם כן להשהותו לשנה הבאה לנר של חנוכה דחיישינן שמא יבוא ליהנות ממנו כיון ששווהה אותו לזמן מרובה ואפילו אם נותנו [ג] בכלי מאוס חיישינן הילכך אין לו תקנה:

סימן תרעח

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] נר חנוכה ושל שבת וכן נר חנוכה ויין לקידוש איזה מהם קודם למי שאין ידו משגת:

א מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר של שבת יקנה של ולא של

ולא הקצהו אלא לשיעור זמן הדלקה יכול אחר כך להסתפק ממנו אם ירצה אצל כשנתן השמן צנר סתם או הוקצה למצות נר חנוכה וצריך לעשות לו זה התיקון עכ"ל ולי נראה לחלק ביניהם צענין אחר שמה שכתב צסימן תרע"ז מיירי שנתן זה שמן יותר מכשיעור ואחר שדלק כשיעור מותר ליהנות ממנו דלא הוקצה למצוה אלא כדי שיעור הצריך לשיעור הדלקה הוא הוקצה למצוה ולפיכך צריך לעשות לו מדורה דכיון דמשיעור הדלקה הוא הוקצה למצוה וממנו וכן כתוב בהגהות מיימוניות (פ"ד אות ד) ואיבא למידק למה צריך לעשות מדורה למותר השמן והפתילות מאי שנא מעצי סוכה ונוייה דשרי אחר החג כנר תוך הר"ן (סס) דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי שעשויין להשאר אחר החג ולא מקצה להו למצותן לגמרי אצל שמן ופתילות להצנע לגמרי כי ייבז להו צנר לגמרי מקצה אותן למצוה דאין אדם מצפה אימתי תכבה נרו ואם נשתיירו הרי הן אסורין שהרי הקצה אותן למצוה לגמרי ודומה לעצי סוכה ונוייה שנפלו בחג שאסורין כדמוכח בפרק המציל כדי יין (ב"ב ל:) ולא דמי לנר של שבת שעשויה להיות כולה למצוה ואפילו הכי נהנין אחר השבת מן השמן ומן הפתילה משום דהתם אף בעודו דולק לעצמו למצוה נהנין ממנו מה שאין כן צנר חנוכה וכיוצא בזה כתבו המוספים בפרק לירה (שבת מה' ד"ה שגור) : ואם נתערב ממנו ואין ששים לבטלו כתב הר"מ (פסקים ח"א סי' תרי) שאין להוסיף עליו כדי לבטלו וכו' : [1]

תרעח א מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר שבת וכו'. כל סימן זה פשוט בפרק צמה מדליקין (כג:). והטעם שמקדים נר שבת לנר חנוכה מפרש בגמרא משום שלום ביתו כלומר משום דאמרינן (כה:) ותזנח משלוש נפשי (איכה ג יז) זו הדלקת

דרכי משה

(ה) עיין לעיל סימן תרע"ב (אות ב) דמיירי דוקא שלא נתן תחלה רק כשיעור הדלקה ונותר ולכן אסור דהוקצה למצותו אבל אם נתן הרבה צנר ונותר מותר כמו שנתבאר לעיל:

חדושי הגהות

[ב] בפרק קמא דביצה (ד:) מבוארים שם דברים אלו ואף על גב דלא קאמר התם מקילי קלי אלא לרב אשי אצל לחירון קמא אמרינן דבכל מידי דרבנן מצטלין לכתמלה וכמו שכתבו המוספים אפשר לומר דהר"מ מרוטנבורג לא סבירא ליה הכי אלא סבירא ליה דשינויא קמא דמשני דבדבנן מצטלין אשינויא בתרא סמך הואיל ומיקלי קלי איכורא וצדבנן הוא מצטלין וכן כתב הרא"ש שם (סי' ג) וכן כתב רבינו שם הרא"ש שצנור יורה דעה סימן ז"ט (קנט:) (מהר"ל"ח): [ג] ב"ב ודגבי תרומה עמאה דמותר להשהותה זמן מרובה כדי ליהנות כשריפחה אמרינן בפרק צ' דפסחים (ג:) דרמי לה בכלי מאוס דלא לימי לדי תקלה כלומר דלא אחי למיכל מינה כיון דרמי לה בכלי מאוס אצל הכא כיון דאסור צהנאה ואפילו הנאה שריפה אסור אפילו אם נותנו בכלי מאוס אחי איכא למיחש דילמא אחי לדי תקלה שדליקנו ויהנה ממנו (מהר"ל"ח):

הגהות והערות

[ה] במדרכי שלפנינו איתא כזה הלשון דהא אמרינן בפסיקתא רבתי ביום השמיני נשיא ילמדנו רבינו נר חנוכה שהותיר שמן ביום ראשון וכו' עיי"ש: [ו] הבית יוסף מביא כאן רק דברי הטור בשם הר"מ ולא הוסיף שום דבר, ועיין לעיל סימן תקפד בחידושי הגהות, וי"ל שזה כוונת הש"ך ביו"ד סימן צט ס"ק יט שהקשה על דברי המחבר שם עיף ו שבאיסור דרבנן שנפל מעצמו [בתוך טור <מכון שירת דבורה> - ה' א"ח תצה - תרצז / יעקב בן אשר] (בעל הטורים) {עמוד 673} {1024509} הורפס מאתר אוצר החכמה

כא בדת מה לעשות בציציות שנפסקו ובטליות ישנים. וכו' ד' סעיפים:

א מגלה ד' כ השאלות ותו ותר"ן מהא דכסוי תניס חליו פו ותר הנקה שבת ככ. ב הר"ן בפרק יג דשבת בשם הראב"ד. ג תומכ"ס בפרק ג ובית יוסף בשם גאון מההיא דמנחות מג.

א. (א) חוטי ציצית (ב) שנפסקו יכול לזורקן (ג) לאשפה, מפני שהיא מצוה שאין בגופה קדשה. אכל כל זמן שהם (ד) קבועים בטלית אסור (ה) להשתמש בהם. גגון [א*] לקשר בהם שום דבר וכיצא בזה, משום בזוי מצוה: (ו) יש אומרים דאף לאחר שנפסקו (ז) אין לנהג בהן מנהג בזיון (ז) לזורקן במקום מגנה, אלא שאינן צריכין גניזה (כל בו הלכות שבת), ויש מדקדקין (ח) לגונן, ומהממיר ומדקדק במצות תבא עליו (ברכה) (מהר"ל הלכות ציצית) (ועין לקמן סימן תרסד סעיף ח ט): ב. בטליות של מצוה (ט) שבלו, אדם בודל עצמו מהם, (י) ואינו מתר (יא) לקנח עצמו בהם ולא ליחד אותם לתשמיש (יב) המגנה, אלא (יג) זורקן והם פלים: ג. מתר לכנס בציצית (יד) לבית הכסא. הגה וכל שכן לשכב

שערי תשובה

באר היטב

(א) שנפסקו. עין באר היטב. וכוה גם הוא מורה, כיון שמעולם לא נעשה בהם תשמיש מצוה. ומכל מקום אפשר שאין לנהג מנהג בזיון מאחר שהם טוהים ושזורים לשם ציצית: (ב) לאשפה. עין באר היטב. ומה שקתב בשם תשובת רמ"א הוא טעות סופר וצריך לומר רא"מ והוא מדברי האליה רבה. ומה שקתב אכל מתר כו', עין בית דור, וצריך עיון בגוף הספר שם:

יד אהרן. כתב המגן אברהם סימן טו סעיף קטן ב, מוכח מכאן שמתר לעשות מהטלית בת ארבע כנפות כגד אחר שלא יהא לו ארבע כנפות מדמתיר למכר לעובר כוכבים הטלית כשנוטל הציצית, אכל אם מוכר טלית לתורו אסור לטל הציצית אלא אם כן רוצה לקבוע בטלית אחר עין שם. ושלח ציצית על ידי עובר כוכבים צריך שני חותמות, ודוקא אם יש לחש שנהנה בחליפיו, ואפשר דאם הם שזורים ומפסקין שרי, מגן אברהם. אם מצא טלית מציצת או ציצית בשוק יש להכשירו בזמן הזה, עלת תמיר, ועין בית יוסף. והבאר היטב אשר לפני העתיק משם עלת תמיר יש להממיר עין שם, ואינו פן:

ו. שנפסקו. הוא הדין מקדם שעשאם בבגד, והזמנה לאו מלתא היא: ג. לאשפה. ומהר"ל נהג להניחם תוף הספר לסימן או לעשות בהם שום מצוה. וכתב ט"ז, והוא הדין סכה טוב שאל לעשות בו לצורך דבר שאינו כבוד למצוה שעברה. (ומת' להשתמש בטלית כשהתיר הציצית, ובלבד שלא יהיה תשמיש מגנה, ופשוט הוא. כתוב בתשובת רמ"א סימן ט, אסור לעשות טלית של מצוה מתכשיטי כמרי עובדי כוכבים או לקנות מהן קרשים ואבנים לכנין בית הכנסת, אכל מתר מלבש מלבוש שמקשטין בהם עבודת כוכבים): ג. לבית הכסא. כתב הט"ז, ודוקא בארבע כנפות שלובש תחת הבגדים, אכל בטליות של מצוה אין נכון שיכנס לבית הכסא. גם ההולכים ביום כפור לפנות ומלבשים בקיטל צריך שיפשוט הקיטל, כיון שבגד זה מיוחד רק להתפלל, עין שם:

באור הלכה

משנה ברוכה

עין שם שמחמיר בזה. ועין בנמוקי יוסף בהלכות קטנות דמשמע בהפך, עיון גדול על סברת הנמוקי יוסף במה שכתב ולפי זה וכו', עין שם, ואול דלנכרית אסור למסר להפקיד מטעם זה, אכל מדברי הבית יוסף שהביאו משמע דאף לנכרי אסור:

כא א אכל כל זמן שהם קבועים וכו'. עין במשנה ברוכה. והוא מהב"ח, והביאו דבריו העלת תמיר והאליה רבה והסכים להם הפרי מגדים גם כן, דלא כהט"ז שכתב דכלי עלמא מודים בזה דשרי. ועין לקמן בסימן תרלח בסעיף קטן ב במגן אברהם במה שכתב לענין סכה בניה משנה לשנה, דמשמע מדבריו שם דבכל השנה ואפלו כשיגיע חג הסוכות, כל זמן שלא ישב בה אין עליה רק שם הזמנה בעלמא, ומוכח בפשיטות דסבירא לה כסברת הט"ז שהוא מתר להשתמש בה עדין ואין בזה משום בזוי מצוה, דלא כב"ח. ועין בשערי תשובה שהביא שם בשם הרב"י יוסף שקתב בשם מהר"י מולכיין שסבירא לה שם גם כן לאסור, אף הוא דחה דבריו שם מכת דברי המגן אברהם, ולפלא שלא זכר דהב"ח יסבר גם כן כותה ואין להתיר שם רק מחמת דהוי כאלו התנה שאינו בודל, וכמו שקתב השערי תשובה שם. ועוד אפשר לומר דסברת המגן אברהם לחלק בין ציצית, דבכל יום היא עומדת לקים בה המצוה, על כן אפלו בעת שפושטה מעליו עדין לא נתבטל המצוה מן הבגד, מה שאין כן בסכה לאחר שבעת ימי החג דנתבטל מצותה ממנה עד לשנה הבאה על כן אף דרעתו עליה אין עליה רק שם הזמנה בעלמא. ולפי זה על כל פנים בלולב ושופר על כרחו דיפגל המגן אברהם גם כן אהב"ח:

[א*] לקשר וכו'. עין בפרי מגדים שקתב דאף בכל מצוה דרבנן שיהי בה האסור דבזוי מצוה, עין שם:

יתעביד בהו אחריתא: ב. שבלו. עין בפרי מגדים שקתב, דטלית של מצוה שנפסקו ציציותיו לא יעשה ממנו מכנסים, שהוא בכלל תשמיש מגנה, ואפלו מטלית קטן אסור: (י) ואינו מתר וכו'. פן צריך לומר. [ארצות החיים וכן משמע מהגר"א]: (יא) לקנח וכו'. רוצה לומר, אפלו לקנח הטיט מעל רגלו [פן מוכח מר"ן בפרק (יא) [זו] דשבת]: (יב) המגנה. אכל לשאינו מגנה שרי. ובעוד הציצית עליו אם רשאי להשתמש בהטלית תשמיש שאינו מגנה, דעת העלת תמיר דשרי, ודוקא בציצית אוסר המחבר בסעיף א, ולהט"ז אסור, וכן הסכים הפרי מגדים וכתב, דטלית של תפלה המיוחד לכך חמיר הטלית כמו הציצית, אכל טלית קטן פשיטא דשרי לכל תשמיש שאינו מגנה אפלו בעוד הציצית עליו, דהא לבוש הדייט הוא ורשאי לשכב בו בליילה, וכבסמוך: (יג) זורקן. רוצה לומר, "לאשפה, ואפלו ה"ש אומרים הנ"ל דאוסר בציצית גופא, משמע דמודה בזה: ג. לבית הכסא. ודוקא ב"בארבע כנפות הקטן שלובשו כל היום, אכל אלו טליות של מצוה שמיחדין "רק להתפלל בהן אין נכון שיכנס בהן לבית הכסא, אף "להשתין בהן מתר. גם ההולכים ביום הכפורים לפנות ומלבשים בקיטל", צריך שיפשוט הקיטל כיון שבגד זה מיוחד רק להתפלל:

שער הציון

כא א. מגלה כו ע"ב: ב. פן כתב הב"ח בסימן זה, עין שם: ג. עלת תמיר ומגן אברהם לקמן בסימן מב: ד. פרי מגדים במשפעות זהב: ה. פרי מגדים: ו. בית: ז. פרי מגדים: ח. פרי מגדים: ט. מוכח מהגר"א בבאורו: י. עלת תמיר: יא. מוכח מפרי מגדים: יב. פרי מגדים: יג. ט"ז: יד. דרך החיים:

הפתחים של איש אחד מכל מקום כיון ללא ידעי הדליק צפתה אחד איכא חשדא לומר כשם שלא הדליק וכו' אבל לדין דהיכרא לבני הבית דידעי צפתה אחד איכא חשדא מהפתח השני שלא הודלק שם שהרי הם יודעים ששני הפתחים של איש אחד ופשוט הוא מיהו בהגות מיימוניות (פ"ד אות ל) כתובים דברי ספר התרומה על שם רבינו שמחה ולא כתב שם והם יודעים אבל צפמ"ק וצמרדכי כתוב גם כן והם יודעים וכו':

וּבַּזְמַן וְנִרְאָה שֶׁאֵין לְהַקֵּץ וכו'. נראה לדברי רבינו הם לפי זמנו שהיו מדליקין צפתה הבית הסמוכה לחצר אלא שהיו מדליקים צפנים ולא צחוק וכיון שלפעמים פתוח איכא חשדא מהעובדים וכו' וכן כתב צפוק סימן תרע"ז אבל למנהגינו שמדליקין צפתי החורף אין היכרא כלל לא לבני השות הרבים ולא לבני החצר וליכא חשדא וז"ל ה"ר ירוחם (נ"ט מ"א ס"א): ועתה נוהגין להדליקה מצפנים לפתח הסמוך לרשות הרבים ויש שנוהגין להדליקה מצפנים לפתח הסמוך לחצר משום דשכיחי גוים וגנבים ועוד שאין רגילין לקבוע מזוזה לפתח הפתוח לרשות הרבים משום גוים שיטלו אותה ויש מזוזה לפתח הפתוח לחצר ויהיה מזוזה לימין ונר חנוכה משמאל עכ"ל אלמא ללא היו נוהגין כלל להדליק צפתי החורף כמנהגינו אלא או צפתה הסמוך לרשות הרבים או צפתה הסמוך לחצר וצפנים וכמ"ש ה"ר יואל הלוי לעיל:

הבית [ג] והם יודעים ששני הפתחים של איש אחד. ונראה שאין להקל ואף לדין איכא חשדא כיון שמדליקין בפתח (ט) הבית העוברין רואין שלא הדליק ואיכא חשד:

סימן תרעב

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א—ב] תחלת זמן הדלקתן וסופו ואם יש להם תשלומין: שיעור השמן שנותן בהן: אם יכול לכבותם או להשתמש לאורן אחר שדלקו כשיעור:

ב- מצותה מסוף שקיעת החמה עד חצי שעה

תרעב פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן [ב] נר חנוכה שלא הדליק כלילה אין לו תשלומין: מי שלא הדליק כליל שלישי אלא שני נרות:

א(א), ב מצותה מסוף שקיעת החמה עד חצי שעה מן הליילה וכו'. צפרק צמה מדליקין (שנת כ"א): תניא מלכותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק וכתבו הר"ף (ט) והרא"ש (ס"ג) דשיעור שתכלה רגל מן השוק הוא כמו חצי שעה אחר שקיעת החמה ומפרש בגמרא דהיינו לענין דאי לא אדליק מדליק ואי נמי לשיעורה וכתבו הר"ף (ש) והרא"ש (שס) אי נמי לשיעורה כלומר שצריך ליתן שמן לחנוכה כדי שתהא דולקת והולכת עד השיעור הזה אם כן היתה דולקת והולכת עד השיעור הזה ורצה לכתובה או להשתמש

לאורה הרשות צדו: ואח"כ דאמרינן דאי לא אדליק מדליק כתב הרא"ש (שס) אבל מלאן ואילך עבר הזמן הילכך אף על פי שמתחיל תירוח אחר ראוי להחמיר ולהדליק נר חנוכה בתחלת הלילה ומשמע מדצרו דהיינו לכתולה אבל אם עבר ולא הדליק ידליק מספק וכן כתבו התוספות (שס ד"ה דאי) צפ"ק ר"י פורת ולא היה לו לרבינו לכתוב ודלא כהרמב"ם (פ"ד ה"ה) שכתב עבר זה הזמן אינו מדליק מאחר שאף לדברי האומר מדליק אינו מדליק אלא מספק ג':

תרעב א מצותה מסוף שקיעת החמה וכו'. משנה א' צפרק צמה מדליקין מלכותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק ופירש רבינו דמסוף שקיעה קאמר וכן כתב צמרדכי הארוך פירוש סוף שקיעה היינו זאת הכוכבים דשרגא צטיהרא מאי אהני וכן הא דקאמר (תענית יב) כל תענית שלא שקעה עליו החמה לא שמה תענית היינו זאת הכוכבים ומתחלת שקיעה עד זאת הכוכבים ארבע מילין כך פרי"ו וכ"כ בהגות מרדכי שלנו (ס"י מה) ונראה דפירוש זה הוא לשיטת רבינו חס דשקיעת החמה היא קודמת למשתשקע כמ"ש לעיל בסימן רס"א (ס"ג) אבל לה"ר אליעזר ממין דמשתשקע משמע לשון הקדמה קודם שתשקע הכי נמי לגבי נר חנוכה וכ"כ בספר יראים סוף הלכות שבת (ס"י רעד) וזה לשונו והא דתניא בנר חנוכה מלכותה משתשקע החמה צעוד יום קלת קאמר וכו' ומיהו לעיל בסימן רס"א התבאר דרוב הגדולים חופסים דברי רבינו חס וכ"כ מהרא"י בתרומת הדשן סימן ק"צ וכ"כ בספר יצירה לדרך (מאמר רביעי כלל שביעי פרק שני) והכי משמע מלשון הרא"ש (ס"י ג) שכתב הילכך אף על פי שמתחיל תירוח אחר ראוי להחמיר ולהדליק נר חנוכה בתחלת הלילה וכו' מדנקט תחלת הלילה דהיינו זאת הכוכבים כדאיתא בריש זכרות (ג) אלמא לאין להדליק קודם זאת הכוכבים מיהו דוקא לכתולה אבל אם הדליק מפלג המנחה האחרון ואילך יאז צדיעבד וכ"כ בארחות חיים הביאו צ"ת יוסף וכן השליח צבור מדליק צפתי הכנסת צעוד היום גדול דכיון דאי אפשר כדיעבד דמי וכן צערב שנת לכל אדם וכדאי הוא ה"ר אליעזר ממין לסמוך עליו צשעת

הדחק:

דרכי משה

בשמאל עכ"ל ולזה איכא היכרא לעובדים ושבים אף על גב דמדליקין בפנים אבל בזמן הזה שמדליקין בבית החורף דהיינו בפנים ממש וירוע ששם ליכא היכרא לעובדים ושבים כלל אפילו אם יש לבית הרבה פתחים אין צריך להדליק רק באחד וכן הוא המנהג ונראה דמטעם זה אין נוהגין גם כן להדליק בטפח הסמוך לפתח דמה לי סמוך לפתח או רחוק ממנה מאחר שאין היכרא רק לבני אדם שהם בחדר שמדליקין שם והם יודעין דלשם הנוכה גדלק שם כן נראה לי:

בשתייהן משום חשדא: (ט) נראה דבימי רבינו בעל הטור היה כן המנהג להדליק לפתח הבית ולכן כתב דאיכא היכרא וכן כתב בתולדות אדם וחיה נתיב ט' חלק א' (א:א) וזה לשונו ועתה נהגו להדליק מבפנים לפתח הסמוך לרשות הרבים ויש שנוהגים להדליק מבפנים לפתח הסמוך לחצר משום דשכיחי גוים וגנבים ועוד דאין רגילין לקבוע מזוזה בפתח הפתוח לרשות הרבים משום גוים שיטלו אותה ויש מזוזה לפתח הפתוח לחצר ויהיה מזוזה בימין ונר חנוכה

חדושי הגהות

אינשי דאחי מעלמא כן לא הדליק בחצר אבל אי לא משום חשד אינשי דאחי מעלמא לא היו חושדים אותו בני העיר כיון שידעו שיש לו שני פתחים והשתא ניחא דקאמר לדין שאנו מדליקין צפנים די בחצר מהם שאין היכרא אלא לבני צימו וכן יודעים ששני הפתחים של איש אחד ואין כאן חשד משום אינשי דאחי מעלמא גם בני צימו אין חושדים אותו כי יאמרו שהדליק בחצרות והשתא גם כן ניחא דהיא דזכרות דאי איכא פתחא אחריחא ליכא חשדא דהכא נמי לא אמרינן דאחי למהיחדיה אלא משום דאיכא חשד דאינשי דאחי מעלמא שלא ידעו שזה הבית יש לו שני פתחים וק"ל (מהר"ל"ם): [ג] יש לדקדק צמה שכתב והם יודעים ששני הפתחים של איש אחד משמע שצמיהם שהיו מדליקין מצחוץ היה החשד משום שלא ידעו ששני הפתחים של איש אחד הא מצוחר הוא בגמרא שגם צמן שהיו מדליקין מצחוץ ידעו שפיר ששני הפתחים של איש אחד ולא היה החשד אלא משום איש עובר צפתה אחר ורואה שלא הדליק בזה יאמר כשם שלא הדליק בזה כך לא הדליק בחצר אף על פי שידעו שיש לו פתח אחר ואם כן ה"ל למהיבז טעמא דלדין מותר לפי שאין היכרא אלא לבני הבית והם יודעים שהדליק בו ונריך לומר דאין הכי נמי דכן ר"ל שאין היכרא אלא לבני צימו והם רואים שהדליק בחצר ובה"י הם יודעים ששני הפתחים של איש אחד דהא אפילו העובדים יודעים ששני הפתחים של איש אחד (מהר"ל"ם):

הגהות והערות

תרעב [א] נדצ"ף "ברייתא": [ב] כן הוא הלשון בדפ"ר ב"י, ועיי' ברא"ש שלפנינו שלפני חיבת "אם" איתא "אי" ועיי' בתפארת שמואל שכצ"ל ועיי' שם בקרבן נתנאל אות ר ועיי' התעוררות התשובה סימן זה משי"ב בדברי הבית יוסף אלו: [ג] עיי' חידושי הרשב"א שמשמע ממנו דלאחר הזמן מדליקין ודאי ולא משום ספק עיי"ש והובא שירת וזאת במגיד משנה הל' חנוכה פרק ד הלכה ה וכן כתב הכנסת הגדולה בשם הרא"ח שדעת הטור כאותה שיטה שבמגיד משנה וכו כתב הפרי חדש עיי"ש:

טור <מכון שירת דבורה> (ה) א"ח תצה - תרצז / יעקב בן אשר) בעל הטורים {עמוד 662} {1024509}

ומ"ש ואם עבר כ"ה הילילה ולא הדליק לא ידליק ביום המחרת וכן לא ידליק בלילה שלאחריו וכו'. זה לשון המרדכי בפרק גמא מדליקין (סי' רסח) השיב רבי מאיר (תשו' מהר"ם מרוטנבורג ד"פ סי' תרלד) צנר חנוכה שלא הדליק בלילה כן דעתי נוטה דכיון שלא הדליק שוב לא ידליק ודחוי הוא [ח] כדמיהא מלכותה משתקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק דאי לא הדליק מדליק משמע שלא עשה מלוא מן המוציא וציוס אין פרסום הנס ניכר וכל שכן בשאר לילות לא ידליק עכ"ל ומלמתי כתוב בתשובה אשכנזית (שו"ת מהר"ל סי' כח) דלא צ"ה ר"מ לומר אל"ה דלוחו לילה אין לו תשלומין אבל לילות אחרות לא קאי דנס כל יומא איתיה ולית דין לריך בושש וכן איתא באגודה (שנת פ"ג סי' לא) ולא דמי לעומר (עי' לעיל סו"ס תפט) דהתם משום דכתיב (ויקרא כג טו) תמימות תהייה אבל הכא כל חדא מלוא צאנפי נפשה היא ומה שמוספין משום הידור הוא ע"כ וכן כתב הרוקח (סי' רכו עמ' קמה) וזה לשונו אם לא הדליק לילה אחד לא ידליק למחר או לילה האחרת

מן הלילה שאז העם עוברין ושכין ורואין אותה ויאכא פרסומי ניסא הילכך צריך ליתן בה שמן כזה השיעור (א) ואם נתן בה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן שעבר עיקר מצותה (ב) ומכל מקום עדיין זמנה כל הלילה. ודלא כהרמב"ם ז"ל שכתב שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק עד שתכלה רגל מן השוק עבר זה הזמן אינו מדליק [ע"כ]. אבל אם עבר כל הלילה ולא הדליק לא ידליק ביום המחרת דשרגא בטיהרא מאי אהני. וכן לא ישלים בלילה שלאחריו שכבר עבר זמנה וכן כתב הר"ר יצחק ב"ר יהודה. והתוספות (כא: ד"ה דאי) כתבו דלדידן

ומ"ש ואם עבר כ"ה הילילה ולא הדליק לא ידליק ביום המחרת וכן לא ידליק בלילה שלאחריו וכו'. זה לשון המרדכי בפרק גמא מדליקין (סי' רסח) השיב רבי מאיר (תשו' מהר"ם מרוטנבורג ד"פ סי' תרלד) צנר חנוכה שלא הדליק בלילה כן דעתי נוטה דכיון שלא הדליק שוב לא ידליק ודחוי הוא [ח] כדמיהא מלכותה משתקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק דאי לא הדליק מדליק משמע שלא עשה מלוא מן המוציא וציוס אין פרסום הנס ניכר וכל שכן בשאר לילות לא ידליק עכ"ל ומלמתי כתוב בתשובה אשכנזית (שו"ת מהר"ל סי' כח) דלא צ"ה ר"מ לומר אל"ה דלוחו לילה אין לו תשלומין אבל לילות אחרות לא קאי דנס כל יומא איתיה ולית דין לריך בושש וכן איתא באגודה (שנת פ"ג סי' לא) ולא דמי לעומר (עי' לעיל סו"ס תפט) דהתם משום דכתיב (ויקרא כג טו) תמימות תהייה אבל הכא כל חדא מלוא צאנפי נפשה היא ומה שמוספין משום הידור הוא ע"כ וכן כתב הרוקח (סי' רכו עמ' קמה) וזה לשונו אם לא הדליק לילה אחד לא ידליק למחר או לילה האחרת

הפוסקים שיכול להדליק כל הלילה וכמו שכתב רבינו והכי נהוג: וזה לשון הר"ם (פ"ד ה"ה אות ז) וצמ"ג (הל' חנוכה רנ ע"ד) בשם ר"י דנהגו העם כלשון ראשון ללא צעין שום שיעור והיינו כראצ"ה בשם רבינו תם אבל דעת הפוסקים דבעינן שיעור לשמן וכלשון שני ונראה דאף ר"י לא להלכה אמר אל"ה ליתן טעם למנהג העולם כצמ"ג אבל מדינא לריך שיעור וכו' והכי נקטינן מיהו ה"ר ירוחם (נ"ט ח"א ס"א ע"ג) כתב דיש מהגאונים שכתבו דאפילו אחר שיעור זה אסור להשתמש לאורה עכ"ל ומהרש"ל בתשובה (סי' פה) כתב הטעם דאסור מפני הרואה שלא ידע לחלק אבל יכול לכתוב עכ"ל ומיהו המנהג להחמיר שלא לכתוב ואסור להחמיר לכן וכמו שכתב רבינו לעיל צמ"מ תר"ע: ועוד נל"ד דכיון דאיכא מרי לישני ורוב פוסקים מפרשים דפליגי ור"י ורבינו תם כתבו דנהגו כלשון ראשון ולשון ראשון אסור לכתוב או להשתמש לאורן לאחר שדלקו השיעור שהרי כלשון ראשון לא הוזכר שום שיעור והכל שיהא אסור כן מדינא נמי אסור ואף על גב דקיימא לן כלשון שני לריך ליתן שמן צנר שידליק חצי שעה היינו דוקא להחמיר אנו תופסין כמותו אבל לא להקל ולכן יראה דאף לעצמו אין להקל לכתוב ואין לריך לומר שלא יורה כך לאחרים ודלא כמו שכתב מהרש"ל דיכול לכתוב וכן כתב בספר יציה לדרך (שם) ויש מדקדקים שלא לכתוב ולא להשתמש לאורה הואיל ויש השמן למלוא עכ"ל וצמ"מ סופרים (פ"ג ה"ג) איתא להדיא ואין מגביהין ממקומו עד שיכבה ואף על פי דבהגהות מיימוניות (שם אות ד) מפרש דהיינו דוקא כששם צו שמן כשיעור מלמאס לא אחרת לן מנא ליה לפרש כך להקל. ולקמן בסוף סימן תרע"ז (ס"ה) יתבאר דאפילו לאחר שכבה מעצמו וכו' אסור: פסק נראה דאפילו ללמוד אסור משעה שהגיע זמן הדלקת הנרות שמה יטרד בלימודו וישכח מלהדליק וקדין צדיקת חמץ לעיל צמ"מ תל"א (קעד:) עיי"ש וכו' ואפילו החמיל ללמוד פוסק ומדליק הנרות וכמו שקבעתי ההלכה לשם (פ"ד) ואפשר דאף לה"ר יונה דמיקל בחמץ מודה צנר חנוכה לריך להפסיק דהא לחד לישנא אסר יעבור הזמן דרגל מן השוק שוב אינו מדליק אסר כן ה"ל מלוא עוברת ופשיטא לריך להפסיק. ע"כ הפסק: בתב המרדכי (סי' רסו) וכן הא דבעי הכא שיעורא דמשתקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק הני מילי לדידהו שהיה לריך היכר גדול אבל אנו אין אנו חוששין כלל ע"כ וזה כמו שכתב הסמ"ג דמה שנהגו להקל בשיעור השמן דצדיקא ליה דאין אנו צריכין לשיעור כיון שמדליקין צניס ואין שם פרסום הנס אל"ה לצני הציט או שמה נהגו העם כלשון הראשון שמופסים אותו עיקר דלא צעין שום שיעור: וזה לשון דרשות מהר"ם מאוסטרז"י (מנהגי מהר"ם סי' תקמ) צמ"מ המלוא ו' כתב צמ"מ הזה אין שיעור לנרות חנוכה וכו' ומהאי טעמא אמר שמי שירצה יקח נרות קטנות אף על פי שאין דולקים כי אם זמן מועט ואפילו הכי ז' נכון ליקח מעט שיעור

דרכי משה

תרעב (א) וכתוב בהגהות סמ"ק (סי' רפ אות א) פירש רבי שמשון דגם עכשיו היה מצריך לעשות פתילות ארוכות עכ"ל. ובקובץ אחד מצאתי כתוב (מנהגי מהר"ם אוסטרייך סי' תקמ) וזה לשונו בספרים אחרים מצאתי כתוב דבזמן הזה אין שיעור לנרות חנוכה ומהאי טעמא אמר שמי שרוצה לוקח נרות קטנים אף על פי שאין דולקים כי אם זמן מועט ואפילו הכי [אין] ה' נכון ליקח מעט שיעור לנו עכ"ל מצאתי. ונראה דאף רבי שמשון לא קאמר לעשות פתילות ארוכות אלא כשיעורן ולאפוקי מדעת זה שמצאתי אבל לא קאמר דבזמן הזה יעשה פתילות ארוכות יותר מכשיעור וכן משמעות לשונו דכתב גם עכשיו כמו בימיהם ודלא כרבים הנוהגים לעשות נרות שדולקים עד חצי הלילה והוא ללא צורך וגם אין בו הידור מצוה

דהא לאחר שיעורן מותר בהנאה ולא שייך הידור מצוה אלא בשעת המצוה ואין ראייה מנרות חנוכה של בית הכנסת שהמנהג לעשותן רק גדולות דשאני התם דאיכא מצוה להדליק נרות כל היום כן נ"ל: (ב) ובמרדכי ריש במה מדליקין (סי' רסח) ואני מרדכי קשה לי דהא אמרינן הותר ביום ח' עושה לו מדורה וכו' ותיך מוהר"ם דהתם מיירי שלא נתן בו אלא כשיעור עכ"ל וכן כתבו הגהות מיימוניות (פ"ד ה"ה אות ד): כתב הרשב"א בתשובה (ח"א) סימן תקל"ט והביאו הר"ן ריש במה מדליקין (ט. ד"ה שמע מיניה) אם לאחר שהדליק בא לתקנה וכבה בשוגג אין זקוק לה ואם רוצה לחזור ולהדליקה אין מברך עליה דמצות הדלקה כבר עברה עכ"ל: ובתרוומת הדשן סימן ק"ב דאף בערב שבת כשמדליק קודם בין השמשות אם כבתה אין זקוק לה:

הגהות והערות

[ד] כן הוא הגירסא בטור הנדפס עם דפוס ב"ח ובכתה"י ובדפוסים הקדמונים. ובטור הנדפס עם דפוס ב"י פייבי די שאקו ובנדפס הגירסא ורואים "בביתם" וכתב בחידושי מהרצ"א סימן זה (ח ע"א) שגירסא זו אינו מדוקדק: [ה] עיין מש"כ בהגהות והערות בב"ח סימן זה אות ז: [ו] במנהגי מהר"ם שלפנינו (מהד' מכוז י-ם) איתא "ובסימני אשירי כתב": [ז] הדברים האלה הביאם גם הדרכי משה (סימן זה ס"ק א) עיי"ש ובדפוסים שלפנינו נוספה שם תיבת [אין] ובהתבונן בדברי הדרכי משה והב"ח תבין נוסחתם ואין כאן מקום להאריך (ר' יעקב בכרך המגיה דפוס קניגסברג): [ח] בדפוס בית יוסף ליתא טור <מכון שירת דבורה> (ה' א"ח תצה - תרצז) / יעקב בן אשר (בעל הטורים) {עמוד 663} {1024509}

הַלְבוֹת חֲנֻכָּה סִימָן תְּרַעוּ תְּרַעַח

בְּאֵר הַגּוֹלָה קִמְזוּ.

(טו) אִם רוּצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ ^[ח*] וּלְהַדְלִיק בְּפָנָי עֲצָמוֹ, מְדַלֵּיק ^[ט*] וּמְכַרֵּף עֲלֵיהֶם, (טז) וְכֵן נִהְיִין (תְּרוּמַת הַדָּשָׁן וּמְהַרְרִיל בְּחֻשׁוֹת מְהַרְרִיל סִימָן ^[טז] ד. (יז) הַנּוֹתֵר בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי (יח) ^[ט*] מִן הַשְּׁמֵן ^[ט*] הַצָּרִיף ^[ט*] לְשַׁעוֹר הַדְּלָקָה, עוֹשֶׂה לוֹ מְדוּרָה ^[יט] וְשׂוֹרְפוֹ בְּפָנָי עֲצָמוֹ, שֶׁהָרִי הַקֶּצֶה לְמַצּוֹתָיו. וְאִם נִתְעַרַב בְּשֶׁמֶן אַחֵר וְאִין שְׂשִׂים לְבַטְלוֹ, יִישׂ מִי שְׂאוּמֵר (כ) שְׂאִין לְהוֹסִיף עָלָיו כְּדֵי לְבַטְלוֹ:

תְּרַעַח נֵר שֶׁל שַׁבַּת קוֹדֵם לְנֵר שֶׁל חֲנֻכָּה. וְבוֹ סֵעִיף אַחֵד:

א. מִי שְׂאִין יָדוֹ מְשֻׁגָּת (א) לְקִנּוּת נֵר חֲנֻכָּה וְנֵר שַׁבַּת, יִקְנֶה נֵר שַׁבַּת (ב) מִפְּנֵי ^[ח*] שְׁלוֹם בֵּיתוֹ ^[כג].

בְּאֵר הַיִּטֵּב

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א. וּמְכַרֵּף. דְּבַרְכָה לְבַשְׁלָה לִיכָא, בִּינּוּן שְׂאִינוֹ רוּצָה לְצַאת בְּשַׁל אֲשַׁתּוֹ חַל חַיּוּבָא עֲלֵיו, תְּשׁוּבַת מְהַרְרִיל. וְיֵשׁ חוֹלְקִין, וְסַפֵּק בְּרֻכּוֹת לְהַקֵּל, ט"ז. וְיִשְׁלֵל כְּתֹב, מִי שֶׁבָּא לְבֵיתוֹ וּמִצָּא שֶׁהַדְּלִיקוֹ עָלָיו צָרִיף לְהַדְלִיק. וְכֹתֵב הַמְּגוֹן אַבְרָהָם, וְדַבְּרוּ אֵינֶם מְכַרְחִים לְכֹן אִין לְכַרְדּוֹ, עֵינֵן שָׁם. וְעֵינֵן ט"ז: **ז. וְשׂוֹרְפוֹ.** דָּאֲסוּר לְהַנִּיחוֹ לְשִׁנְהַת הַבָּאָה דְּחִישִׁינָן לְתַקְלָה, טור: **ט. לְבַטְלוֹ.** עֵינֵן בְּיּוֹרְהַ דְּעָה סִימָן צַט סֵעִיף קָטָן יָד מַה שֶׁכְּתִבְנוּ שָׁם. וְעֵינֵן בְּסַפֵּר אֲלֵיהָ רְבָה בְּנֵה שֶׁעֲלָה לְהַלְכָה דָּאָף שֶׁכָּבֵר נִפְלַ לְפָחוֹת מִשְׂשִׂים שְׂאִין לְבַטְלוֹ, וְהַשִּׁיג עַל כִּמְהָ אַחְרוּנִים בְּזוּחַ:

ב. חֲנֻכָּה. וְאִם יֵשׁ לוֹ נֵר אַחֵד לְבֵיתוֹ טַי, וְיִקַּח הַמּוֹתֵר לְנֵר חֲנֻכָּה, מְגוֹן אַבְרָהָם: **ג. שְׁלוֹם.** שְׂמַצְטַעֲרִים לִישַׁב בַּחֲשׂוֹךְ. וְכֹתֵב הַבֵּ"ח דָּאֵם אִין לוֹ פֶּת נֵר חֲנֻכָּה קוֹדֵם, וְכֵן כְּתֹב הַעֲטֻרָת וְקָנִים, אֲבָל הַט"ז כְּתֹב דַּפְת קוֹדֵם, עֵינֵן שָׁם. וְכֹתֵב הַמְּגוֹן אַבְרָהָם, וְאֶפְשֶׁר וּבְמַחֲמִילַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ אֲנִי שִׁיטְפָא רֵהִיט לֵה וְכֹתֵב כֵּן בְּשֵׁם הַמְּגוֹן אַבְרָהָם, דְּהַמְּגוֹן אַבְרָהָם לֹא יִקְנֶה נֵר חֲנֻכָּה כִּי כִּמוֹ שֶׁכְּתִבְנוּ, אֲבָל לֹא בָּא לְגַרְעַ עֲדִיפוֹת נֵר חֲנֻכָּה כְּלָל בְּשִׁבִיל הַדְּלָקָה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

בְּאוּר הַלְכָה

א. וּלְהַדְלִיק בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְכוּ'. כְּתֹב חַחֲי אָדָם, לְפִי מַה שֶׁמְבָאָר לְעִיל דְּעַקֵּר זְמַן הַדְּלָקָתָהּ הוּא רַק עַד שֶׁתְּכַלֶּה רַגְלִי, וְיִדּוּעַ שֶׁהַנּוֹסְעִים לְיַרְדִּים נוֹסְעִים כִּמְהָ שְׁעוֹת בְּלִלְהָ, וְלָכֵן רָאוּי לְכָל יָרָא שְׂמִים לְהוֹדִיר לְאֲשַׁתּוֹ קֹדֵם נְסִיעָתוֹ שֶׁתִּהְיֶה יְהִירָה בְּנֵה לְהַדְלִיק תְּכֵף בְּצַאת הַכּוֹכְבִים וְהוּא יִסְמָךְ עֲלֵיהֶם, מְכַל מְקוֹם כְּשֵׁיבָא לְאוּשְׁפִיזוֹ יְדִלִיק בְּלֹא בְּרָכָה, וְיַהֲדֵר לְשִׁמְעַת הַבְּרֻכּוֹת מִמִּי שֶׁחַיֵּב לְהַדְלִיק וְיַעֲנֶה אֲמֵן (נְעִמְתּוֹ מְהַרְרִיל וְהַפְּרִי חֲדָשׁ), עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ:

ד. מִן הַשְּׁמֵן וְכוּ'. עֵינֵן מִשְׁנֵה בְּרוּרָה דְּהֵינּוּ כְּפִשְׁנִיבָה בְּאִמְצַע הַשַּׁעוּר. וְאִם נִכְבָּה כְּזוֹה בְּלִיל שְׁבִיעִי וְהוֹסִיפוֹ בְּלִיל שְׁמִינִי הַרְבֵּה שְׁמֵן יוֹתֵר מִן הַשַּׁעוּר וְדִלֵק כְּשַׁעוּר חֲצִי שְׁעָה וְנִתְוֹתֵר, נִרְאֶה דְּלִכְלִי עֲלָמָא אֲסוּר לְהַנּוֹת מִקֵּץ דְּבּוֹדָאֵי יֵשׁ בְּזוֹה מִן הַשְּׁמֵן שֶׁל תּוֹף שְׁבִיעִי הָאֲסוּר, אִם לֹא שִׂידַע שֶׁבְּשֶׁמֶן שֶׁהוֹסִיף עַל הָאֲתָמוֹל הֵיךְ שְׂשִׂים כְּנִגְדַּ מַעַט הָרֵאשׁוֹן:

ה. הַצָּרִיף וְכוּ'. עֵינֵן מִשְׁנֵה בְּרוּרָה מַה שֶׁכְּתִבְנוּ דִּישׁ פּוֹסְקִים שְׂשׁוֹבְרִין וְכוּ'. אֲבָל אִם לָקַח צְלוּחִית שֶׁל שְׁמֵן לְנֵר חֲנֻכָּה וְנִשְׁתַּמַּשׁ מִמֶּנּוּ כְּדֵי צָרְכוֹ, לְכָלִי עֲלָמָא אִין הַנּוֹתֵר בְּכָלִל מוֹתֵר הַשְּׁמֵן שֶׁבְּנֵר חֲנֻכָּה וְעֵינֵן דְּבָרָיו בְּשֵׁם בְּאוֹרוֹת הַמַּיִם:

ו. לְשַׁעוֹר הַדְּלָקָה. כְּתֹב הַשְּׁלֹטִי גְבוּרִים, צָרִיף עֵינֵן אִם נִתֵּן הַשְּׁמֵן לְשַׁעוֹר הַדְּלָקָת חֲצִי שְׁעָה וְדִלֵק יוֹתֵר מִחֲצִי שְׁעָה (כְּגוֹן שֶׁהַפְּתִילָה דְּקָה וְהוּא חֶשֶׁב שֶׁהַפְּתִילָה בִּינוּיָת) אִם מִתֵּר לְהִסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ, דְּאֶפְשֶׁר בִּינּוּן דְּהוּא אִקְצָה מִדְּעִתּוֹ, אָף דְּבִטְעוֹת הָרִי, נְאֻסֵר. וְהוּבָא דְּבָרָיו בְּמִגְן אַבְרָהָם:

בְּאִמְצַע וְנִתְוֹתֵר, וְלָכֵן אֲסוּר, דְּהַקֶּצֶה לְמַצּוֹתוֹ וְאֲסוּר לְהַנּוֹת הַיָּמִינוֹ, אֲבָל אִם נִתֵּן הַרְבֵּה בְּנֵר וְנִתְוֹתֵר, מִתֵּר לְהַשְׁתַּמַּשׁ בּוֹ לְכַתְחֻלָּה, וְכִמוֹ שֶׁכְּתֹב לְעִיל בְּסִימָן תְּרַעַב סֵעִיף ב. וְדַע, דִּישׁ פּוֹסְקִים שְׂשׁוֹבְרִין דָּאֵם נִתֵּן הַשְּׁמֵן בְּסִתָּם, הַקֶּצֶה כְּלֵי הַשְּׁמֵן, אִם לֹא דְּהַתְנָה לְכַתְחֻלָּה שְׁלֵא יֵאָסֵר אֲלָא כְּשַׁעוּר. וְעֵינֵן לְעִיל בְּסִימָן תְּרַעַב בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה סֵעִיף קָטָן ז. **ז. וְשׂוֹרְפוֹ בְּפָנָי עֲצָמוֹ.** דְּלִהְיָחוּ לְשִׁנְהַת הַבָּאָה לְנֵר חֲנֻכָּה אֲסוּר, כְּדִחִישִׁינָן לְתַקְלָה, וְאֶפְלוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּכָלִי מְאוֹס דְּיָדָאֵי לֹא יָבֵא לְאֲכָלוֹ, גַּם כֵּן אֲסוּר, דְּחִישִׁינָן שְׂמָא יָבֵא לְדִלֵק וְלִהְנוֹת הַיָּמִינוֹ: **(כ) שְׂאִין לְהוֹסִיף עָלָיו וְכוּ'.** וְעֵינֵן בְּיּוֹרְהַ דְּעָה סִימָן צַט סֵעִיף ו דִּישׁ מִתִּירִין ^[כ] בְּכָל אֲסוּר דְּרַבְּנֵן לְהוֹסִיף עָלָיו אִם נִתְעַרַב, וְלָכֵן כְּתֹב כָּאֵן יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר:

תְּרַעַח א (א) לְקִנּוּת נֵר חֲנֻכָּה וְכוּ'. וְאִם יֵשׁ לוֹ נֵר אַחֵד לְבֵיתוֹ ^[כ] סַי, אָף עַל גַּב דְּטוֹב ^[כ] וְרָאוּי שִׁיְהִיָּה שְׁנֵי נְרוֹת לְשַׁבַּת, כְּדִלְעִיל בְּסִימָן רַסג, מְכַל מְקוֹם בְּמִקוֹם הַדְּחַק דִּי שִׁיְהִיָּה נֵר אַחֵד עַל הַשְּׁלֶחֶן שְׂאוּכָל וְהַשָּׂאָר לְנֵר חֲנֻכָּה, וְלִהְיָ מִן הַמְּהַרְרִין [אַחְרוּנִים]: **(ב) מִפְּנֵי שְׁלוֹם בֵּיתוֹ.** יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּבְזִמְן הַזֶּה ^[כ] שֶׁמְדַלִּיקִין בְּפָנִים יִקְנֶה לְנֵר חֲנֻכָּה, שֶׁהָרִי לֹא יִשַׁב בַּחֲשׂוֹךְ, וְאָף עַל פִּי שְׂאֲסוּר לְהַשְׁתַּמַּשׁ לְאוֹרָה,

שַׁעֲרֵי הַצִּיּוֹן

כג. מְגוֹן אַבְרָהָם בְּשֵׁם מְהַרְרִיל וְלִבּוּשׁ: כד. לְבוּשׁ וְעֵלֶת שַׁבַּת וְט"ז וּמְגוֹן אַבְרָהָם וְאֲלֵיהָ רְבָה: כה. בֵּית יוֹסֵף וּמְהַרְרִיל, וְהַפְּרִי חֲדָשׁ סִתָּם כְּמוֹתָם: כו. שָׁם: כז. אֲלֵיהָ רְבָה בְּשֵׁם שְׁלֵיָה: כח. טור: כט. שָׁם: ל. מְגוֹן אַבְרָהָם, וְלֹא הֶעֱתַקְתָּ מַה שֶׁכְּתֹב דֹּאֲפֶשֶׁר הוּא בְּכָלִל דְּבַר

שִׁישׁ לוֹ מִתִּירִין, דְּכִמְהָ אַחְרוּנִים מִפְּקָעִין עַל דְּבָרָיו בְּזוֹה:
תְּרַעַח א. א. מְגוֹן אַבְרָהָם: **ב.** מִפְּרִי מְגָרִים: **ג.** גַּם זוֹ שָׁם, וְטַעְמוֹ, דְּעֵינֵן מְהַרְרִין נִזְכָּר בְּנִמְרָא: **ד.** מְגוֹן אַבְרָהָם, וְהַעֲתִיקוּ חַחֲי אָדָם:

י תרומת הדשן. כ תרין בשם תשובת הרשב"א. ל טור בשם הר"ם מרוטנבורג על פי מסכת סופרים וכן כתבו שאר פוסקים. מ שגלי הלקט.

זקוק לה. (י) ואפלו פכתה בערב שבת קדם קבלת שבת (כו) שעדין הוא מבעוד יום, אינו זקוק לה. (י) וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וככה אותה בשוגג, אינו זקוק לה: הגה (כו) ואם רוצה (י) להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה, אין לברך עליה (רשב"א סימן תקלט ור"ן): ג. לר של (י) (כח) חרס שהדליק בו לילה אחת, נעשה ישן ואין מדליקין בו לילה (כט) אחרת, אלא לוקח חדשים בכל לילה. ואם אין לו אלא ישן, מסיקו בכל לילה באור. וגר של מתכת אין צריך חדש ושל זכוכית או של חרס (י) מכסה דינו כמתכת: ד. אין חוששין לפתילות להחליפם (יא) עד שתכלה:

תרעד שמתר להדליק מנר לנר. ובו ב' סעיפים:

א. מדליקין (א) נר הנפה מנר הנפה. ודוקא להדליק זה מזה (ב) בלא אמצעי, אבל להדליק מזה לזה

א מיקרא שו וברב ויכמאן משום בזוי מצוה רא"ש בשם הר"ף וכן פתב התמב"ן.

שערי תשובה

באר היטב

הבטול לא יהיה ראוי (ולעניות דעתי אין זה מכרח, דבכהאי גוונא דראוי בשעת הבטול שפיר יש לומר דבטול דמכל מקום בטל כבודו מאליו מחמת התעורבות שהיה לא נכר מי הוא וזלה כבוד ממנו, וכיון שאם תאמר בשבטל לא יהיה להתכבד מועיל התעורבות לבטלו, מה שאין כן היכא שאחר הבטול יהיה ראוי להתכבד, יש לומר דלא מהני לה הבטול לעשות מאינו ראוי ראוי, וצריך עיון). רק ראיות התרומת הדשן לומר דנר הנפה קרוי דבר שבמנין אף על גב דכנגדו בנרות חל אין נמכרין במנין כמו פתחיכת חטאת דבטלה כו', עין שם. ומה שכתב הפנים מאירות דלא היה קבוע, על זה השיב השכות יעקב דדמי לתשע חניות אלא שהמקולין נחזקו שהוא אינו יודע איזה טרפה דמקרי גם כן קבוע. ועין שם במנחת יעקב כלל מג דזה דלא כדעת בעל ספר כריתות. ועין מה שכתבתי בספרי בית אפרים על טרפות בקנטרס התשובה סימן ב ובש"ת בית אפרים חלק אבן העזר בענין זה דקבוע: (ו) ואפלו בכתה בערב שבת כו'. עין בט"ז מה שכתב על התרומת הדשן בזה. ועין בספרי שו"ת בית אפרים סימן סג לישב דברי הט"ז והתרומת הדשן ממה שיש להמה עליהם ובגישוב דברי הרא"ש והר"ף לישב דברי התוספות ובקשית המהרש"א, עין שם ותמצא מרגוע:

א. זקוק. ואם הניחה במקום שהיה מצינו נכבחה זקוק לה וחיב להדליק פעם אחת בכרבה, וכן אם כבחה במזיד, גן המלך סימן מג. ובכנסת הגדולה כתב משם שלטי הגבורים דחיב לחזור ולהדליקו אבל אין צריך לחזור ולברך, וכן פתב הט"ז דאין צריך לחזור ולברך, עין שם: **יג. להחמיר.** הספמת האחרונים דראוי להחמיר לחזור ולהדליקו בכל ענין ובפרט בערב שבת קדם קבלת שבת, עין שם. כתב רש"ל, מצוה מן המבחר לקנות שעוה לנר הנפה ממה שנוטף מן הנרות בבית הכנסת מאחר דאיתעביד בהו חדא מצוה, ויהיה שלא יקנה שעוה מנרות של בתי תפלות שלהם, ועין סימן קנד סעיף יא: **יג. חרס.** רש"ל קנה של כסף וכליל שני התחיל להדליק בה וברך להדליק ושעשה נסים ושהחינו, אף שבשעת קנין יש לברך מקל מקום ניחא לסדר ברכות שהחינו עם אלו שתי ברכות, מטה משה. ובסדר היום האריך שכל אחד יטריח לעשות לו מנורה יפה ומי שידו משגת יעשה של כסף וכן הנרות יעשה יפה:

(ו) להחמיר. עין פאר היטב. ועין שבות יעקב חלק ג סימן מח, דאף על גב דאין זקוק לה מכל מקום צריך להניח את הנותר מנר הנפה של שעוה או של שמן כל זמן עת ההדלקה, דאם לא יעשה כן חוששין להשדא שלא הדליק כלל, וראיה מדאמרין חצר שיש לה שני פתחים כו' משום חשדא, וקשה מאי חשדא איכא, שידונוהו לכף זכות ולומר דאדליק אלא שכתבה ואין זקוק לה כהספמת הפוסקים, אלא ודאי כשלא הניח הנותר באותו מקום איכא חשדא כלל, עין שם. ועין שם שכתב לישב קשית הבית יוסף אהך דחצר מברכות וגם קשית החכם צבי סימן צא אהך דפריך ומנא תימרא דחוששין לחשדא דאמאי פריך הכא טפי מכל דוכתי, ועל זה כתב דלחשדא שלא יעשה כלל לא חוששין רק החשד כיון דאמרין הוואה מברך כו' וחסדוהו שרוצה לצאת חובתו בראיות ולא הדליק בפתחו, ולזה פריך מנא תימרא דאיכא חשדא בכהאי גוונא ומיתי מפאה דגם כן איכא חשדא שלא נתן מן הקמה שהוא עקר הפעולה כו', ועין שם, ונפקא מנה לרינא דגם בכהאי גוונא שישודוהו שאינו עושה מן המבחר גם כן יש להשמר מזה משום והייתם נקיים כו': (ח) חרס. עין פאר היטב. ועין ברבי יוסף בענין קלפי ביצים לנר הנפה בשם אדמת קדש שהביא בשם בעל חסד לאברהם דקלפי ביצים ובצלים אין מדליקין בהם. ועין בשאלת יעב"ץ חלק א סימן קמט שכתב שמהאי טעמא עדיף טפי להדליק נר הנפה בפנס שיש לו דפנות של זכוכית שאין הרוח שולט שתכפה מהר, והביא מהא דעשית שהיה דולקת כו', וסתם עשית הוא לנטרנ"א כמו שכתב רש"י וכן מוכח מערוה בעשית כו', והביאו ברבי יוסף, ולא יאנינו מי שוהג כן:

משנה ברורה

באבר: ד (לא) עד שתכלה. שאין בהם בזיון מצוה, דאדרבה, הם נוחין להדליק יותר כשהם מדליקין כפר:

תרעד א (א) נר הנפה מנר הנפה. מיירי מליל ראשון ואילך, שיש יותר מנר אחד ומדליק זה מזה, א"י נמי, כליל ראשון, ויש שני אנשים בבית אחד שכל אחד מדליק בפני עצמו, מתרין להדליק זה מזה, דשתייהן נרות של מצוה הן. ואף דמבאר לקמן בסמ"ק תרעה שצריך להניחה תחלה על מקומה ואחר כך להדליקה, כבר כתב הט"ז לקמן דעל זמן מועט אין להקפיד על זה. וילדעת שארי אחרונים דסוברין דעל זמן מועט גם כן יש להקפיד, הכא מיירי שהיו שניהן קבועין במקומן, אכן היה להן פתילות ארפות, והפתילה מגיע לנר שלפניה ואין צריך להסירה ממקומה: **(ב) בלא אמצעי.** דאין בזה בזוי מצוה כיון דשתייהן של מצוה הן. ואם ככה אחד מהנרות, אין

(כו) שעדין הוא מבעוד יום. הטעם, כיון שבערב שבת מחיב להדליק קדם שקיעה, וגם כבר ברך עליה להדליק נר של הנפה, כבר התחלה המצוה בהכשר. ועין בט"ז שחולק על זה, ודעתו דקדם קבלת שבת שיש עדין התר להדליק, מחיב לחזור ולהדליק ובלי ברכה: **(כו) ואם רוצה להחמיר וכו'.** והאחרונים פתבו דראוי להחמיר לחזור ולהדליקה ל"ב בכל ענין, ובפרט אם נכבה בערב שבת קדם קבלת שבת. ואם הוא קבל בעצמו שבת ואחר כך כבה ויש עדין זמן התר, מתר לומר לחברו שידליקם (פרי מגדים). ומצוה מן המבחר לקנות שעוה לנר הנפה מן מה שנוטף מן הנרות בבית הכנסת, מאחר דאתעביד בהו חדא מצוה, לתעביד בהו מצוה אחריתא: **ג (כח) חרס.** כתבו הספרים שטוב כל אחד שיטריח לעשות לו מנורה יפה לפי כחו, וכן הנרות יעשה יפה: **(כט) אחרת.** שהוא מאוס ובזוי מצוה: **(ל) מכסה.** היינו, מצפה

שער הציון

לב. הינו, בין שנכבה בשוגג או במזיד, ואפלו כשכפה במזיד דבדאי מחיב לחזור ולהדליק, מכל מקום לא יברך (פרי מגדים):

תרעד א. א. כן מבאר בפתונים: **ב.** עין שם באלה רבה ובמאמר מרדכי, שפסקקים על דברי הט"ז וכן כתב שם הפרי מגדים שמדברי הרשב"א משמע דלא כותה: **ג.** פרי חדש ומאמר מרדכי, וכתב דהכי איתא בחדושי ושב"א ובהרב הפגיר: **ד.** ומסתברא שאף על פי שמושף הנר שרוצה להדליק ומדליקה מהאחרת דגם כן שפיר דמי, כל שאינה מסינה לגמרי מהנר ופרי חדש בסוף סימן תרעג, ובאלה רבה תרין באפן אחד, דמיירי שמשלטל נר הדלוק ומגיע לנר הנפה ומדליקה, אכן הפרי מגדים מפסקי, דהא הביא בסימן תרעב בשם לקוטי מהר"י דאין לטלטל נר הנפה ממקומה בתוך שעוה. ולעניות דעתי נראה דסובר האלהי רבה דהלא כל הטעם שלא יאמרו לצרכו הוא, והכא תיאל רואין שמיגיעה לצורך נר הנפה אחרת: **ה.** מנן אברהם בשם ר"ש:

הלכות חנפה סימן תרעד תרעה

באר הגולה קמד.

ב שם בשם בעל
התורות וכן כתב
הר"ן כשמואל.
ג תרומת הדשן ד טור
בשם ספר התרומה.

(ג) על ידי נר של חל אסור. יניש מתירים (ד) גם בזה, אלא אם כן הוא בענין שיש לחוש שיכבה הנר של חל קדם שידליק נר אחר של חנפה: הגה ונהגו להחמיר (ה) בגרות חנפה שלא להדליק אפלו מנר לנר, (ו) דעקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר (ז) אינו למצוה כל כך, ולכן אין להדליק ^ב (ח) זה מצוה (הגהות מימוני ומדכ"י) וכל זה אינו רק בעוד שדולקים למצותן, אבל אחר שעבר זמן המצוה מתרים בהנאה, (ח) כל שכן שמתר להדליק מהן (נמוקי יוסף, הלכות קטנות): **ב. ייש מי שאומר, שגור של בית הפנסת ושל שבת ושל חנפה כלם של מצוה הם (ט) ומתיר להדליק זה מצוה:** הגה והוא הדין נר של תלמוד תורה או נר לחולה הצריך נר (נמוקי יוסף, הלכות קטנות). ובענין נר של בית הפנסת עין לעיל סימן קנד סעיף יד:

תרעה שהדלקה עושה מצוה ולא הנחה. ובו ג' סעיפים:

א. (א) הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, שאם היתה מנחת במקומה שלא לשם מצות חנפה, מדליקה שם ואין צריך להסירה ולהניחה לשם מצות חנפה. (ב) לפיכך, עששית שהיתה דולקת כל היום, שהדליקה מערב שבת למצות חנפה, למוצאי שבת (ג) מכבה ומדליקה לשם מצוה, (ד) מפל מקום צריך (ה) שידליקנה במקום ^ב (ו) הנחה, שאם הדליקה בפנים (ו) והוציאה לחוץ לא יצא, שהרואה

א מסקנת הגמרא שבת
כג. ב מיקרא דרבי
יהושע בן לוי שם.
ג מיקרא דרבא שם.

שערי תשובה

(א) זה מצוה. עין פאר היטב. ועין פשוט" בית יהודה סימן יח שתמה על זה דהא בש"ס מוכח דמדליקין מנר לנר אפלו נר דמתירים מנר מצוה הסמוך לו, ואין לומר דמפרש נר של בית זה כו', וגם אין לומר דקאי לפי המנהג דסימן תרעה להדליק כל אחד מבני הבית, דסוף סוף הוא ככלל המתירים, עין שם, וכאמת דברי הרמ"א הם מדברי הגהות מימוני והמרדכי: (א) הנחתה. עין בש"ו שכתב מפרש רש"י דמנר דמנורה כו', והשבות יעקב תמה עליו

באר היטב

6. זה מצוה. וכל שכן שאם נכבה השמש שאין להדליקו מן הנר חנפה. וכתב רש"ל שבבית הפנסת אין חלוק בין השמש לשאר הנרות, שכל הנרות שבתוכה קרויים נר מצוה, ומשום הכי יש לגער באותן שמדליקין גרותיהן על ידי שפחות מנר בית הפנסת, חוץ ממוצאי שבת משום מבואות האפלות שעל ידי כך זכה שאול למלכות, ונר של הבדלה קרוי נר של מצוה, אבל אחר שהבדיל עליה כבר נעשה המצוה ויכול להדליק ממנה, דאפלו נר חנפה אחר שעור שוב אינה קרויה נר מצוה, עד כאן לשונו. ועין סוף סימן קנד: 6. הנחתה. וניחנה שם חצי שעה, דרכי משה. ועין בבית יוסף דיש אומרים שבגרות בית הפנסת מתר להדליק במקום זה ולהניח במקום אחר. ומפל מקום יש לזהר

משנה ברורה

מקום נראה דאין להחמיר בזה רק לענין להדליק ממנו גרות של חל, אבל נר של מצוה דמדינא מתר אפלו בתוך השעור, על כל פנים אין לנו להחמיר אחר שעבר השעור: **ב (ט) ומתיר להדליק מצוה לזה.** עין בבאור הגר"א שכתב, דלדעה ראשונה לעיל בסימן תרעג סעיף א דאפלו תשמיש קדשה אסור להשתמש לנר חנפה, וכתבו הטעם, שאינו דומה להא דקיימא לן דמדליקין מנר לנר, דהתם פלהו גרות חנפה מצוה היא, מה שאין כן ללמד הוא מצוה אחרת ונראות כמבטלות זו את זו, ^ה גם בענינו אסור. ועין בספר חמד משה דדעתו גם כן דאין להדליק שאר גרות מנר חנפה, עין שם:

להדליקה מן האחרים אפלו בלא אמצעי, ואפלו פבתה בתוך שעור הזמן, דאין בהדלקה זו מצוה מעקר הדין, דקיימא לן, כבתה אין זקוק לה: **(ג) על ידי נר של חל אסור.** מפני שנראה כמבזה נר של מצוה, שמדליק ממנו נר של חל, אף על פי שהוא עושה לצורך מצוה. ונר של שמש הוא בכלל נר של חל לזה. ועין לקמה בסעיף קטן ז: **(ד) גם בזה.** סבירא לה, דכיון דעושה כדי להדליק תכף ממנו נר של מצוה, לאו בכלל בזוי הוא: **(ה) בגרות חנפה וכו'.** ודוקא בגרות חנפה ומשעם שמבאר לקמה, אבל בגרות אחרים של מצוה, כגון של שבת ושל בית הפנסת וכדומה, מדליקין מנר לנר דרכי משה, וכן הסכים בספר חמד משה דכן הוא עמא דבר, וכן פתב בחיי אדם, וכן משמע לעיל בסימן קנד סעיף יד, דדוקא נר של הדיוט אין מדליקין מנר של בית הפנסת אבל נר מנר שרי, ולא הגיה הרמ"א שם כלום להחמיר, משמע דפשיטא לה דבזה לית כאן מנהג להחמיר. ועין בפרי מגדים, דעל ידי נר של חל אין פדאי אפלו בשאר גרות של מצוה, ועין לקמה מה שנכתב בזה: **(ו) דעקר מצותו וכו'.** הינו, דמדינא הלא סגי בגר אחד לכל בני הבית היכי דסמוכין פלן על שלחן אחד ומגן אברהם. ולפי זה, היכא דשני בעלי בתים דרין בבית אחד, דמדינא צריך הדלקת נר חנפה לכל אחד, מדליקין זה מצוה ופרי מגדים. ועין מה שכתבנו לעיל בסוף סעיף קטן א: **(ז) אינו למצוה כל כך.** כבר כתבנו שאם נכבה אחד מן הנרות אין להדליק מדינא מן גרות אחרות, וכל שכן שאם נכבה השמש שאין להדליקו מן נר חנפה. וכתב רש"ל, שבבית הפנסת אין חלוק בין השמש לשאר גרות, שכל הנרות שבתוכה קרויים נר מצוה, ומשום הכי יש לגער באותן שמדליקין גרותיהן על ידי השפחות מנר בית הפנסת אפלו מן השמש, חוץ ממוצאי שבת כדי לילך לביתו להאיר במבואות האפלות: **(ח) כל שכן שמתר להדליק מהן.** ולפי מה שכתבנו לעיל בסימן תרעב דיש פוסקים שסוברין דכל זמן שדולקין אסור להשתמש לאורן, הוא הדין דאין להדליק מהן. ומפל

שער הציון

ו. ולפלא על הלבוש שכתב בהפוך מצוה, והלא כן מבאר לעיל בסימן תרעג: ז. פרי תדש ופשוט: **ב. ח.** ולדבריו, גם נר שבת ונר בית הפנסת וכדומה אין להדליק אחר מחברו: **תרעה א. א.** עין באלה נכה ופרי מגדים: **ב. גמרא:** ג. ולפי מה שפארתי מישב קצת לשון השלחן ערוך שדלקתו עליו האחרונים: ד. כן הסכים הפ"ח ומגן אברהם דאפלו באפן זה גם כן לא יצא: ה. דרכי משה בשם מהר"י והביאורו כמה אחרונים: **משנה ברורה** <מהדורת אור החיים> - ו / כהו, ישראל מאיר בן אריה זאב {עמוד 292} {1024509} חרופס מאתר אוצר החכמה

פנים וידיים ולגלות זקן כלבד אז ישים נרות המנוכה לתוך הקערה שא"ל שיפלו משם חוצה ולגרוס אחו סכנה דליקה ח"ו — שהרי גם אם יפלו הנרות ישארו בתוך הקערה — ויצרך על הדלקתן וישאר שם חני שעה זמנית ואח"כ יכול לכבותן, ועוד שיהנה ע"ז צפירות. אם אין קיעון כזה בלוחות אוריון אם אפשר יבקש מהממונה על המטבח להרשות לו להדליק הנרות שם אחר שיכבו הנרות באוריון והנוסעים ינחו לישון, כי גם שם אין סכנה דליקה שהכל עשוי שם פח. ואם גם זה אי אפשר אז ישים נר אחד על שלחנו ויניחנו לתוך כלי זכוכית שכולו יכה שקוע צו ויהא הנר נראה דרך הזכוכית ולא יחזיקו צידו וידליקו ויניחו דלוק חני שעה אם אין חשש שירדם דהיינו שמרגיש בעלמו שהוא ער ורענן, שאין חשש שירדם תוך חני שעה. ואם ירו לו לכבותו תוך חני שעה מחשש סכנה יכול לכבותו ויותר טוב שיכבנו המערער על הדלקתו על דרך שכי מעכ"ת נר"ו. אבל אינו מרגיש עלמו ער ורענן, באופן שיש לחוש שירדם צעת שהנר דולק, אז ידליקו צלי צרכה ויכבנו מיד על דרך שמצואר לעיל (אות י"ג).

העולה להלכה: (א) נוסע צרכת או באוריון בזמן חוצת הדלקת נ"מ, אם אפשר לו להדליק בקיעון המיוחד לנטיי ולגילוח, או במטבח באופן דליכה סכנה ואפשר להשאירו דלוק למשך חני שעה, ידליק שם בצרכה (אות י"ד). — (ב) אי אפשר בכך, ישים נר אחד בכלי שלא יתרחק כ"כ לאחרים ויניחנו על השולחן שלפניו וידליקו (אות י"ב עיי צפנים). — (ג) אי אפשר בכל זה, ידליקו צלי צרכה ויכבנו מיד חפי בעלמו כשא"ל באחרים (אות י"ג). — (ד) דעת רובם המכריע של הפוסקים, דכנתה צמיד זקוק לה. ומכש"כ אם הדליקה מחילה על דעת לכנתה (אות ג' ח"א).

ידושה"ט וכ"ו וינא י"ז, כ"ט שצט ב' השליט.

סימן קבח

דין קדימה בהדלקת פתילות ישנות וחדשות מליל שני
דחנוכה ואילך.

(א) ראיתי צ"י משמרת שלום (קוידניוב, סי' מ"ח סעי' ג') כי כנוכחים צנרות חנוכה לא להחליף הפתילות כל לילה אלא מדליקין הפתילות הישנות (כצ"ע סי' תרע"ג סעי' ד'), ויהיו ליקה פתילה של אהמול לנר הכוסף שמדליק בראשונה ע"כ. ומבאר שם טעמו ונימוקו לפי שיעקר המורה אינה אלא נר א' והשאר רק להידור מורה ומכ"ט כי הרמ"א (סי' תרע"ד סעי' א') שנהגו להחמיר שלא להדליק מנר לנר צנרות חנוכה דיעקר מלותו אינו אלא נר א' והשאר אינו למורה כ"כ, וא"כ אם צליל שני יקח לנר נוסף פתילה חדשה והפתילה הישנה של אהמול ידליק אח"כ נמלא הוריד את הפתילה הישנה מקדושתה, דאהמול הדליקה ליעקר המורה והיום רק להידור והרי קיי"ל מעלת בקודש ואין מורידין, לכן יקח לעולם את הפתילה שהדליק אהמול בראשונה לנר נוסף של היום. ואפשר

שגם לפי הצנחה ופירושו צנרייתא אין קושייתו קושיא, כדאשכחן הכי צנחה דוכתי.

(י) וליישב ראיות השפ"א לשיטת הסוברים צנח צמיד זק"ל לנעני"ד עפ"מ דלוחת צמ"י פסחים (ק"ה). דאי לא קתני. ופי' צנח צ"מ שם (ד"ה דאי לא קתני) דתנא לא צנח להורות לנו דין אדם הפושע או שאירע לו מקרה ולא קיים דברי חכמים ע"כ. לכן כיון דכנתה צמיד זק"ל ע"כ יש שיעור שצריך שיהיו דולקים לפי חקנת חז"ל, על כן לא רצה לנטיי דצנרייתא איירא כצנח צמיד, דכל דאי לא קתני לנעני"ד נכון.

(יא) לכן כל שאפשר בדרך אחרת צודאי אין ראוי להדליקה ולכנתה אחר שדלקו קלה כיון שדעה רוב הפוסקים דכנתה צמיד זקוק לה ומכש"כ צנח שמעיקרה מדליקה על דעת לכנתה דגרע טפי כמשי"ב מעכ"ת שליט"א מהשפ"א, וכן יש להוכיח מלשון הגאון בעל חלקת יואב צירחון שערי תורה שכתתיק מעכ"ת שכי, ולא עוד אלא שהי' דעתו מיד צנחה הדלקה לכנתה אח"כ וכ"ו, הרי דעתו דכנתה יותר מסתבר שלא ינא.

(יב) ויותר נכון ענה מעלת כ"ה שליט"א בקונטרסו הנ"ל שיקה רק נר אחד ולא יותר לקיים עיקר המורה נר איש וציתו וידליקנה צמקום משצו באוריון על שלחנו ועוד שניחנה בתוך כלי וכדומה שלא יתרחק כ"כ לאחרים שלא יפריעו לו ויכול להשאירם כך דולקים חני שעה. ואם צ"י יפריעו לו וינחו לו לכנתה, יסביר להם שלו אסור לכנתה ואם הם רואים לכנתה אינו מוחה בהם, כי אז גם אם יכבו ינא יד"ה דכנתה זק"ל וצאחרים חפי כיצו אותה צמיד זק"ל, זהוכ"ד ונכון הוא.

(יג) ומ"מ אם מנחו סיבה שהיא אי אפשר בכך נראה שיעשה כהוראת יודינו הרב הגדול מהרי"ג לנגער שליט"א הנ"ל, שידליק ויכבה מיד אחר שדלק קלה, ואף כי דעת רובם המכריע של הפוסקים דכנתה צמיד זקוק לה, והחיי"א (כלל קנ"ד סי' כ"ב) שכי וכנתה צין שכיבה הרוח או שהוא עלמו כיבה א"ל לחזור ולהדליק ע"כ, ומדסהם ולא פירש, או שהוא עלמו כיבה צשוגג וכ"ו משמע דאפי' כיבה צמיד זק"ל כי מעכ"ת שליט"א שיחיד הוא צדצר, לנעני"ד לא כן הוא, כי ר"ת מוצא דעתו בהגמ"י (פ"ד מה' חנוכה אות ב') דקיי"ל כהריוויה שנווי לקולא וא"ל שיעור שמן לניח, ע"כ ס"ל דכנתה חפי חמיד זק"ל ויכול חפי להדליקה על דעת לכנתה מיד אחר ההדלקה, שהרי א"ל לוחן שיעור שמן צנר חמיד אחר ההדלקה ינא יד"ה מורה. וכן ה"ש מקולין צנמג"א (סי' תרע"ב סק"ג), כי עכשיו שמדליקין צפנים א"ל שיעור גם אם צמן שהדליקו צחון היו לריכין שיעור ע"ש, ע"כ ס"ל דעכשיו חפי כנתה צמיד זק"ל וכמשי"ב. וכן ראיתי צ"י זכר פשות (מערכת החיית אות כ"ז) צשם סי' המדרש וההלכה שנשאל צאחד ששיצתו צין הגויים באופן שאינו יכול להדליק נ"ח שיעור זמנה, והעלה שידליק אף שיכבנה חיקף חמיד ולכן לא יצרך ע"ש.

(יד) כל זה כתתי דרך הכרעה צין שני האופנים שהזכיר מעכ"ת שליט"א אבל להלכה ולמעשה צנר נשאלתי ע"ז והצנתי, שאם יש צלוחו אוריון קיעון קטן המיוחד לרחיית

דמטעם זה נהגו להחליף בכל לילה הפחילות כדי שלא יבא לדידי עמות והורדה ח"ו ע"כ ע"ש.

ב) אמנם לא נהגו כן כלל אלא משאירים הפחילות של אהמול במקומן ובגור הנוסף נותנין פחילה חדשה ומדליקין אותה ראשונה. ונראה טעמה דמילתא דלא שייך דינא דמעלין בקודש ואין מורידין רק כשקדושתו הראשונה עדיין על החפץ וכדך דתפילין של ראש אין עושין אותה של יד (מנחות ל"ד:) דבשעה שצא לעשותה של יד עדיין קדושתה של ראש עליו וכל כ"ג, אבל פחילה שהדליקה אהמול למנוח י"ח, הרי מצוה צריכה (סי' תרע"ב סעי' ב') שהם נתן זה שמן יותר יכול לכבותה אחר שעברה זמן של חצי שעה וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן ע"ש, נמצא השמן והפחילה שנשארו אחר שדלקו כשיעור מלכות פסקה קדושתן ונעשו חולין גמורים, דל"כ איך ישתמש לאורם אחר שעבר זמן הדלקתם. — לכן גם אם ישאיר את הפחילה הישנה במקומה ומדליק היום צראשונה את הפחילה החדשה שהוסיף לעיקר מלכות ואת הפחילה הישנה רק להידור אין כאן הורדה מקדושה, שרי כבר אין זה קדושה כלל.

ג) ונראה כי גם המשמרת שלום לא כתב כן רק לפי מש"כ הוא בעלמו (שם סעי' א'), דעכשיו שהביכר הוא לבני הבית יש מלכות גדליקה הנרות כל זמן שבני הבית נעורים ואין לכבותה אחר חצי שעה מדינא וגם הנוהג הוקלטה למלכות ואסור אם לא שהתנה מקודם וכי ע"ש. לפי"ז שפיר יש מקום לומר כי את הפחילה הישנה שהדליק אהמול לעיקר מלכות אין להדליקה היום להידור בלבד כיון שגם הנוהג הוקלטה למלכות ועדיין קדושה עליו.

ולכן כיון שגם זה אין נהגין כוונתי שאין מנהגו להדליק הנרות למשך כל הזמן שבני הבית נעורים, שפיר נהגים להקל גם להשאיר הפחילה הישנה במקומה ומדליקין תחילה את הפחילה שמוסיף באתו לילה ואח"כ מדליקין את הפחילה הישנה שנשארה מאהמול.

ד) להמבואר שייך עכ"פ דינו של המשמרת שלום גם לדין צר שכתב תוך זמן שיעור הדלקתו דמבואר צרי"ע (סי' תרע"ב סעי' ד') דהנותר ציוס השמיני מן השמן הנריך לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו צפני עלמו שהרי הוקלטה למנוחו ע"ש. מבואר כי כל מה שנשארו כל לילה ממה שהוקלטה לשיעור מלכותו אסור להשתמש בו לזרוע דקדושת מלכותו עליו. ושמן לאו דוקא אלא הי"ה לפחילה וכמבואר בעור (שם), הנוהג מן השמן והפחילות לליל ראשון מוסיף עליו ומדליק ליל ב' וכי ע"ש. ולכן אם צא להדליק ליל שני את הפחילה שכתבה ליל ראשון תוך שיעור זמן הדלקתה לריך לדקדק להדליק את הפחילה של אהמול ראשונה כה"ל (אות א').

ה) ומ"מ פשוט שזה דוקא אם כתבה תוך זמנה הנה שהדליק אהמול צראשונה, שהיא נלקה לעיקר מלכות י"ח. אבל כתבה אחת משאר הנרות אפי' כתבה תוך זמנה א"ל להדליק אותה נר עתה צראשונה, כיון שגם אהמול לא הודלקה לעיקר מלכות י"ח רק להידור, וכך ידליקה גם עתה ואין כאן הורדה מקדושה.

העולה להלכה: א) למנהגנו שאין מדליקין י"ח למשך כל הזמן שבני הבית נעורים, כשאינו מחליף הפחילות ומדליק הפחילות של אהמול, א"ל להעביר הפחילה של אהמול לנר הנוסף כדי להדליקה ראשונה (אות ב'). — ב) כתבה הנה שהדליק אהמול ראשון תוך שיעור זמן הדלקתה, אם מדליק למחר הפחילה הישנה ראוי לדקדק להעביר הפחילה הישנה לנר הנוסף ולהדליקה ראשון (אות ד'). — ג) כתבה אהמול תוך זמנה אחת מנרות הנוספות, א"ל לדקדק להדליק היום אותה פחילה צראשונה (אות ה').

סימן קכט

דין לעבור לפני התיבה בשבת ביום היארצייט של אביו שבתוך ימי אבל אמו — בשבת לפני היארצייט של אביו שבתוך ימי אבל אמו.

אשר שאל וכי כי מתה אמו אשהקד ציוס ב' דהו"מ פסח, אם רשאי ציוס ב' דהו"מ"פ הצע"ע שהוא יום השנה הראשון לפטירת אמו לעבור לפני התיבה להפלל, כיון שאותו יום הוא כבר אחר כלות י"ב חדשי האבל, או אסור לו לעבור אז לפני התיבה כי מבואר ברמ"א (יו"ד סי' ש"ב סעי' ג') שנהגו להוסיף עוד היום שמת צו האב או האם לנהוג צו דין י"ב חודש, ובהו"ק י"ב חודש הרי מבואר ברמ"א (סי' שפ"ז סעי' ה') כי האבלים לא נהגו להפלל בשבת וי"ט, וא"כ הי"ה ציוס היארצייט (= יום השנה) הראשון אין לו להפלל לפני התיבה כשזה חל בשבת או יו"ט כיון שדינו כדיון י"ב חודש ע"כ תוכן השאלה.

א) הנה צמיי שהוא תוך י"ב חודש מיתת אמו ואירע יום השנה של מיתת אביו שנפטר מכצר ציוס השבת, או להיפך, שהי' אבל תוך י"ח מיתת אביו ומזמן לו יום השנה של מיתת אמו שמתה מכצר ציוס השבת, ראייה צריכה דברי מלכ"אל (ח"ו סי' כ"ג) שנשאל אם מותר לו להפלל לפני התיבה לפי מנהגו שאלו אינו עובר לפני התיבה בשבת וי"ט, והורה שאפי' הי' רגיל עד עתה להפלל לפני התיבה ציוס מיתת אביו ואף כשחל בשבת וי"ט, כל שאינו ש"ן קצוב פשוט שאין להניחו להפלל בשבת וי"ט ע"ש. אמנם צריכה לבדוק מדרכי (תליתאי, חו"ד סי' ע"ז אות ד') הורה צו להתייר על יסוד שו"ת מאיר נתיבים (סי' פ') שהורה בנדון, צמיי שרגיל מאז ומקדם לעבור לפני התיבה בכל שבת בקצישת שמוחר לו לעבור לפני התיבה גם בשבת תוך י"ח של אצילות אמו דכיון שאינו מתפלל משום אצילות אלא משום שרגיל בכך אין צו מנהג שלא לעבור לפני התיבה בשבת, וכי ע"ז בלבושי מדרכי שם דא"כ אפשר דק"ו הוא להתייר בחיוב יארצייט דודאי רגיל להפלל ואינו משום אצילות, ומ"מ הכל לפי דעת הקהל ואם לבני ציבור לא יוחא שיתפלל יהי' מאחזי טעם שהוא לא זכה בחפלה לפני התיבה ע"כ ע"ש. וכן הורה גם צרי"ת דודאי השרה (סי' מ"ד) ע"ש צצ"אור. גם צמיי חיים הנלחיים (סי' י' אות ט') כי צמיי סי' מ"ח שמוחר לאבל על אמו להפלל לפני התיבה בשבת וי"ט כשחל בהם יום היארצייט של אביו. אם הוא רגיל ומחזק להפלל מקודם, אבל